

Jmt. Mdt.
24 SEP. 2008


RIGSADVOKATEN

Justitsministeriet
Lovafdelingen, Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

DATO
23 SEP. 2008

Akt.nr. 2

JOURNAL NR.
RA-2005-120-0022
BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSER
+ bilag
SAGSBEHANDLER: PLN

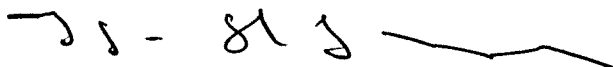
RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16
1220 KØBENHAVN K

TELEFON 33 12 72 00
FAX 33 43 67 10

Ved brev af 1. juli 2005 (sagsnr. 2005-730-0196) har Justitsministeriet anmodet Rigsadvokaten om at iværksætte en tre-årig indberetningsordning for afgørelser vedrørende anvendelse af retsplejelovens § 185, stk. 2, samt afgive en redegørelse herom.

I den anledning vedlægges en redegørelse om anvendelse af retsplejelovens § 185, stk. 2, om bevisførelse i sædelighedssager om forurettedes tidligere seksuelle adfærd.



Jørgen Steen Sørensen

September 2008
J.nr. RA-2005-120-0022

**Redegørelse om bevisførelse i sædelighedssager
om forurettedes tidligere seksuelle adfærd, jf. retsplejelovens § 185, stk. 2**

1. Indledning

Ved lov nr. 558 af 24. juni 2005, som trådte i kraft den 1. juli 2005, blev der gennemført en række ændringer af retsplejeloven med det formål at styrke retsstillingen for forurettede i voldtægtssager og andre grove sædelighedssager.

Det var i lovforslaget bl.a. forudsat, at der skulle iværksættes en indberetningsordning til Rigsadvokaten af afgørelser vedrørende bevisførelse i voldtægtssager om forurettedes tidligere seksuelle adfærd, jf. retsplejelovens § 185, stk. 2.

Ved Rigsadvokaten Informerer nr. 22/2005 iværksatte jeg på baggrund heraf en indberetningsordning, hvorefter politikredsene og statsadvokaturerne skulle underrette rigsadvokaturen om alle kendelser og domme, der blev afsagt i perioden fra juni 2005 og til udløbet af 2007 vedrørende anvendelse af retsplejelovens § 185, stk. 2. Underretning skulle ske både i de tilfælde, hvor retten tillod en bevisførelse efter § 185, stk. 2, og i de tilfælde, hvor en sådan bevisførelse blev afvist.

Nedenfor i afsnit 2 redegøres der nærmere for baggrunden for den iværksatte indberetningsordning. I afsnit 3 gennemgås bestemmelsen i retsplejelovens § 185, stk. 2, og i afsnit 4 refereres de afgørelser, som rigsadvokaturen i henhold til indberetningsordningen har modtaget underretning om. Afsnit 5 indeholder Rigsadvokatens vurdering af anvendelsesområdet for § 185, stk. 2.

2. Nærmere om baggrunden for indberetningsordningen

2.1. Folketingsbeslutning nr. 82 fra 2004 om forbedring af voldtægtsorfes retsstilling før og under retssagen

Ved folketingsbeslutning nr. 82 af 4. juni 2004 om forbedring af voldtægtsorfes retsstilling før og under retssagen pålagde Folketinget justitsministeren at tage initiativer, der forbedrede voldtægtsorfes

retsstilling i voldtægtssager før og under retssagen, idet der bl.a. skulle ske ”en bedre beskyttelse af voldtægts ofre mod ydmygelser under offerets forklaring i retten med hensyn til indskrænket adgang til bevisførelse om voldtægts ofres troværdighed.”

I bemærkningerne til forslaget til folketingsbeslutningen (B 82, fremsat den 2. december 2003 af medlemmer fra Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Enhedslisten) anførte forslagsstillerne om indskrænket bevisførelse efter retsplejelovens § 185 bl.a., at

”...retsplejelovens § 185, stk. 2, skal fortolkes restriktivt, således at der som den helt klare hovedregel slet ingen bevisførelse finder sted om voldtægts ofrets tidligere seksuelle adfærd. Forslagsstillerne finder endvidere, at der er grund til at overvåge retternes fortolkning og praktiske anvendelse af reglerne på dette punkt med henblik på en eventuel opstramning af lovgivningen, hvis lovgivningen er for upræcis i forhold til ønsket om at skærme voldtægts ofrene mod ydmygelser.”

På baggrund af folketingsbeslutningen anmodede Justitsministeriet Strafferetsplejeudvalget om at vurdere de særlige spørgsmål i relation til voldtægts ofres retsstilling før og under retssagen.

2.2. Betænkning nr. 1458/2005 om forbedring af voldtægts ofres retsstilling

Strafferetsplejeudvalget afgav i 2005 betænkning nr. 1458/2005 om forbedring af voldtægts ofres retsstilling.

For så vidt angik spørgsmålet om den i folketingsbeslutningen nævnte overvågning af retternes anvendelse af retsplejelovens § 185, stk. 2, anførte Strafferetsplejeudvalget, at det på forhånd kunne være tvivlsomt, om en sådan indberetningsordning kunne bibringe væsentlig ny viden om anvendelsen af § 185 i praksis. Udvalget anførte i den forbindelse følgende:

”For det første vil der formentlig være tale om meget få tilfælde, og for det andet vil en afgørelse om, i hvilket omfang der kan ske bevisførelse om et voldtægts offers tidligere seksuelle adfærd, være baseret på en meget konkret vurdering, hvor mange af sagens øvrige momenter spiller ind. En indberetningsordning vil i øvrigt af praktiske grunde kun kunne omfatte udtrykkelige afgørelser, hvor retten typisk ved kendelse i tilfælde af tvist mellem parterne træffer afgørelse om, hvorvidt et bestemt vidne kan føres eller et bestemt spørgsmål stilles.”

Under henvisning til den særlige interesse, som var knyttet til reglerne om voldtægts ofre, og som var kommet til udtryk i folketingsbeslutningen, foreslog Strafferetsplejeudvalget dog, at der blev iværksat en indberetningsordning for afgørelser i kendelser og eventuelle domme vedrørende retsplejelovens § 185, stk. 2, gennem en tre-årig periode.

Strafferetsplejeudvalget anførte i den forbindelse, at indberetningsordningen ikke mere generelt kunne belyse de tilfælde, hvor det ikke drejer sig om en nærmere angivet bevisførelse, men blot om enkelte spørgsmål til personer, der i øvrigt afhøres. Anvendelsen af retsplejelovens § 185, stk. 2, i relation til enkelte spørgsmål til forurettede eller andre ville i øvrigt ifølge udvalgets opfattelse bedst kunne løses gennem dommerens retsledelse.

Det var efter Strafferetsplejeudvalgets opfattelse det sikre udgangspunkt, at der under henvisning til ordlyden af og forarbejderne til § 185, stk. 2, ikke kan ske bevisførelse vedrørende et voldtægtsoffers tidligere seksuelle adfærd, idet bestemmelsen skal anvendes restriktivt. Denne opfattelse blev endvidere bekræftet af en spørgeskemaundersøgelse, som udvalget havde lavet.

Strafferetsplejeudvalget overvejede endelig spørgsmålet om bistandsadvokatens rolle i relation til retsplejelovens § 185, stk. 2. Udvalget anførte i den forbindelse følgende:

”Bistandsadvokaten bør således have mulighed for ikke blot at gøre indsigelse mod bevisførelse uden rettens tilladelse efter § 185, stk. 2, men tillige at begrunde en sådan indsigelse, også uanset at bistandsadvokaten i denne henseende til en vis grad må komme ind på bevisførelsen om skyldsspørgsmålet.”

2.3. Forarbejderne til lov nr. 558 af 24. juni 2005

I de almindelige bemærkninger til lov nr. 558 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven (Forbedring af voldtægtsfres retsstilling m.v. og beskikkelse af bistandsadvokat for pårørende til afdøde i straffesager mod politipersonale) tilsluttede Justitsministeriet sig Strafferetsplejeudvalgets synspunkter vedrørende udformningen og anvendelsen af § 185, stk. 2. Ministeriet var endvidere enig i, at der skulle iværksættes en indberetningsordning vedrørende bestemmelsen.

Justitsministeriet fandt endelig, at der burde indsættes en bestemmelse i retsplejeloven om, at bistandsadvokaten har ret til at gøre indsigelse mod bevisførelse efter retsplejelovens § 185, stk. 2, jf. herved retsplejelovens § 741 c, stk. 1, 2. pkt.

3. Generelt om retsplejelovens § 185, stk. 2

Retsplejelovens § 185 har følgende ordlyd:

”§ 185. Bevisførelse om et vidnes almindelige troværdighed må kun finde sted på den måde og i den udstrækning, som retten bestemmer. Spørgsmål om, hvorvidt vidnet er under tiltale eller har været straffet, stilles og besvares skriftligt. Kun retten og parterne gøres bekendt med svaret.
Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1, 1. pkt., finder tilsvarende anvendelse med hensyn til bevisførelse om den forurettedes tidligere seksuelle adfærd i sager vedrørende overtrædelse af straffelovens §§ 216, 217 eller 218, stk. 2, samt §§ 224 eller 225, jf. §§ 216, 217 eller 218, stk. 2. En sådan bevisførelse kan kun tillades, hvis det antages at være af væsentlig betydning for sagen.”

Bestemmelsen i § 185, stk. 2, blev indsat i retsplejeloven ved lov nr. 257 af 27. maj 1981. I det oprindelige lovforslag (Folketingstidende 1980/81, tillæg A, sp. 3833f) indeholdt § 185, stk. 2, et absolut forbud med bevisførelse om forurettedes tidligere seksuelle adfærd. I bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse anføres følgende herom:

”Da voldtægt er et overgreb mod den forurettedes personlige integritet og foreligger, når den seksuelle handling finder sted mod den forurettedes ønske, er det ikke rimeligt at give adgang til at fremføre beviser om forurettedes tidligere seksuelle adfærd.”

Under Folketingets behandling af lovforslaget blev der fremsat et ændringsforslag til § 185, stk. 2, hvorved bestemmelsen fik den ordlyd, den har i dag.

I Retsudvalgets betænkning af 8. maj 1981 til lovforslaget anføres følgende om baggrunden for ændringsforslaget:

”Bestemmelsen indebærer, at rettens tilladelse til bevisførelse om den forurettedes tidligere seksuelle adfærd i de pågældende sager kræves i hvert enkelt tilfælde, og at en sådan tilladelse kun kan gives, hvis bevisførelsen kan antages at være af væsentlig betydning for sagen. Det følger endvidere af bestemmelsens henvisning til reglen i § 185, stk. 1, 1. pkt., at det, når tilladelse gives, er op til retten at afgøre udstrækningen af bevisførelsen og måden for denne.”

Retsplejelovens § 185, stk. 2, har efter bestemmelsens vedtagelse i 1981 - udover overvejelserne i 2005, jf. afsnit 2 - været genstand for nærmere overvejelser i to omgange.

I forbindelse med udarbejdelsen af betænkning nr. 1102/1987 om den forurettedes stilling i voldtægts- og voldssager overvejede et udvalg nedsat af Justitsministeriet den 6. juni 1983 således bl.a. anvendelsesområdet for retsplejelovens § 185, stk. 2. Udvalget rettede henvendelse til de regionale statsadvokaturer, Politidirektøren i København, Politimesteren i Århus og Landsforeningen af beskikkede advokater med henblik på at få oplyst, hvordan reglen i § 185, stk. 2, praktiseredes. Ifølge de modtagne svar opstod der kun sjældent spørgsmål om rækkevidden af § 185, stk. 2.

Det var udvalgets opfattelse, at bestemmelsen i § 185, stk. 2, fungerede godt i praksis, ikke mindst fordi reglen formentlig ofte forebyggede, at der overhovedet blev stillet spørgsmål om forurettedes tidligere seksuelle adfærd.

Udvalget overvejede endvidere, om forbuddet i § 185, stk. 2, skulle gøres absolut, således at bestemmelsen indeholdt et generelt og absolut forbud mod den omhandlede bevisførelse. Udvalget fandt dog ikke at kunne udelukke, at et sådan generelt forbud kunne være til skade for forurettede, idet der på baggrund heraf kunne ske frifindelse. Udvalget foreslog herefter bestemmelsen i retsplejelovens § 185, stk. 2, opretholdt uændret.

I betænkning nr. 1485/2006 om forurettedes processuelle retsstilling i straffesager overvejede Strafferetsplejeudvalget, om anvendelsesområdet for retsplejelovens § 185, stk. 2, burde udvides til også at omfatte andre sædelighedsforbrydelser. Som begrundelse herfor anførte udvalget, at det således også i sager om incest og andre seksuelle overgreb mod børn forekommer, at der ønskes bevisførelse om barnets tidligere seksuelle eller seksualiserende adfærd. Udvalget anførte endvidere:

”Den gene og krænkelse, som typisk er forbundet med en bevisførelse om tidligere seksuel adfærd, vil for vidnet typisk ikke ændres væsentligt ved, at lovovertrædelsen har karakter af et voldeligt overfald eller voldtægtslignende forhold, der er omfattet af de gældende bestemmelser, eller om den har karakter af en anden sædelighedsforbrydelse, der ikke er omfattet, f.eks. en overtrædelse af straffelovens §§ 219-221 eller § 232. Det kunne derfor overvejes at udvide anvendelsesområdet for retsplejelovens § 185, stk. 2, til at gælde for sædelighedsforbrydelser i almindelighed, dvs. overtrædelser af straffelovens kapitel 24 og eventuelt tillige § 210.”

Under henvisning til den igangværende undersøgelse fandt Strafferetsplejeudvalget dog ikke, at overvejelserne om en udvidelse af anvendelsesområdet eller andre ændringer af retsplejelovens § 185, stk. 2, burde tilendebringes på daværende tidspunkt.

4. De indberettede domme

4.1. Indberetningsordningen

Som nævnt i afsnit 1 iværksatte Rigsadvokaten på baggrund af tilkendegivelser i forarbejderne til lov nr. 558 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven en indberetningsordning, hvorefter politimestrene, politidirektøren i København samt de regionale statsadvokater i perioden fra juni 2005 og til udgangen af december 2007 skulle indberette alle afgørelser vedrørende retsplejelovens § 185, stk. 2.

Rigsadvokaten har modtaget underretning om seks sager, hvori der har været tale om anvendelse af retsplejelovens § 185, stk. 2. I en af sagerne har både by- og landsretten taget stilling til spørgsmålet om anvendelsen af § 185, stk. 2. De seks sager gennemgås nærmere nedenfor.

4.2. De konkrete afgørelser

Sag nr. 1 - Retten i Sønderborgs kendelse af 10. november 2005 og Vestre Landsrets kendelse af 31. maj 2006

Tiltalte, som var 42 år, var tiltalt for bl.a. anden kønslig omgængelse end samleje med et barn under 12 år, jf. straffelovens § 224, jf. § 222, stk. 2, ved flere gange at have slikket forurettede, der var hans daværende samlevers 10-årige datter, i kønsdelen, stukket en finger op i hendes kønsdel, ligesom han to gange formåede hende til at onanere hans lem til sædafgang. Tiltaltes samlever havde anmeldt sagen til politiet efter, at forurettede havde fortalt hende om overgrebene. Den tidligere samlever og forurettede var efterfølgende fraflyttet den fælles bopæl.

Under byrettens behandling af sagen anmodede forsvareren om tilladelse til at afspille optagelser af et telefonopkald fra den tidligere samlever/forurettedes mor, hvori denne indbød tiltalte til seksuelt samkvem på et tidspunkt, hvor hun var fraflyttet den fælles bopæl. Byretten afslog den ønskede bevisførelse, idet retten anførte, at indholdet af båndoptagelserne ikke fandtes at være et bevis i den konkrete sag. Retten fandt, at anmodningen skulle behandles efter bestemmelsen i retsplejelovens § 185, og den ønskede bevisførelse kunne derfor kun finde sted på den måde og i den udstrækning, som retten bestemte. Særligt da vidnet (den tidligere samlever) ikke længere var til stede i retten, men også henset til bevisets karakter af en optagelse og forsvarerens formål med at føre dette, gav retten ikke tilladelse til at dokumentere optagelserne af den tidligere samlevers telefonopkald til tiltalte. Byretten fandt herefter tiltalte skyldig i den rejste tiltalte og idømte ham 1 års fængsel.

Tiltalte ankede dommen til Vestre Landsret med påstand om frifindelse. Forsvareren anmodede under landsrettens behandling af sagen om tilladelse til at føre bevis for den tidligere samlevers troværdighed. Forsvareren anmodede endvidere om, at nogle bilag fra en anden straffesag, hvor tiltalte var anmeldt for voldtægt begået mod den tidligere samlever, skulle indgå i ankesagen. Forsvareren anførte til støtte for sine begæringer bl.a., at det ønskede materiale havde betydning for den generelle vurde-

ring af den tidligere samlevers troværdighed. Anklagemyndigheden protesterede mod det anmodede. Landsretten afslog herefter ved kendelse af 31. maj 2006 forsvarerens anmodninger, idet retten anførte, at bevisførelsen om den tidligere samlevers troværdighed indebar en bevisførelse om hendes seksuelle adfærd. På denne baggrund og i lyset af den tidligere samlevers forklaring i byretten og forklaringens betydning for afgørelsen af skyldsspørgsmålet, fandt landsretten ikke, at der var grundlag for at tage forsvarerens begæring til følge, jf. retsplejelovens § 185, stk. 1, (om forbudet mod bevisførelse om et vidnes almindelige troværdighed). Som følge heraf var der endvidere ikke grundlag for at tillade fremlæggelse af bilag fra voldtægtssagen, hvor anklagemyndigheden havde indstillet efterforskningen. Anklagemyndigheden havde henvist til, at der var tale om bevisførelse om et vidnes troværdighed, samt til at det pågældende vidne/den tidligere samlever havde været forurettet i voldtægtssagen, hvorfor princippet i retsplejelovens § 185, stk. 2, måtte antages at være gældende i den konkrete situation.

Ved dom af 22. juni 2006 frifandt landsretten tiltalte, idet landsretten lagde vægt på, at forurettede på hendes mors opfordring havde indtalt et bånd over 1½-2 dage om overgrebene, hvilket bånd moderen fik en kopi af, ligesom moderen inden politianmeldelsen havde forsøgt at sikre sig bevis mod tiltalte ved brug af en diktafon. På den baggrund fandt landsretten det betænkeligt at tilsidesætte tiltaltes egen forklaring om forholdene.

Sag nr. 2 - Retten i Nykøbing Sjællands kendelse af 7. oktober 2005

Tiltalte, som var 52 år, var tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 222, stk. 2, jf. § 224, jf. § 223, stk. 1, ved at have haft anden kønslig omgængelse end samleje med en pige på 6 år, idet han befølte hende i skridtet flere gange og stak en finger op i hendes kønsdel. Pigen var betroet ham i hans egenskab af pædagog i pigens børnehave. Overgrebet skulle have fundet sted i forbindelse med en campingtur, som tiltalte efter aftale med forurettedes mor havde taget forurettede med på i en weekend. Tiltalte havde ca. 1½ måned forud for turen været med til at lave en rapport om forurettedes mors forældreevne. Konklusionen i rapporten havde været, at moderen ikke kunne drage tilstrækkelig omsorg for forurettede.

Under hovedforhandlingen ønskede forsvareren at afhøre forælderen til et andet barn i børnehaven om, hvordan forurettede og den pågældende forælders eget barn havde leget sammen. Anklageren protesterede imod afhøringen af vidnet med dette tema og henviste i den forbindelse til retsplejelovens § 185, stk. 2, eller dennes analogi. Retten fandt, at det under hensyn til sagens karakter burde tillades, at der blev stillet spørgsmål om forurettedes leg i børnehaven. Tiltalte blev efterfølgende frifundet, idet retten ikke fandt, at det var tilstrækkeligt bevist, at han var skyldig i den rejste tiltale.

Sag nr. 3 - Retten i Esbjergs kendelse af 16. december 2005

Tiltalte, som var 21 år, var tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 1, § 224, jf. § 216, stk. 1, samt § 232 ved at have tvunget forurettede, som han ikke kendte i forvejen, med ned i en kælder, hvor hun skulle tage bukser og trusser af, hvorefter han tog fat om hendes hoved og tvang hende til at sutte på hans blottede kønslem, ligesom han efter at have beordret hende til at vende sig om førte sit lem op i hendes endetarm og gennemførte samlejevægelses. Både tiltalte og forurettede havde forud for overgrebet været på samme café/restauration, og overgrebet fandt sted, da forurettede var på vej hjem.

Tiltalte var endvidere tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 123 ved i forlængelse af overfaldet at have truet forurettede til ikke at anmelde overgrebet til politiet.

Under hovedforhandlingen tilkendegav forsvareren, at han i medfør af retsplejelovens § 185, stk. 1 og 2, ønskede at afhøre et vidne om forurettedes persontype og karakter. Anklageren og bistandsadvokaten protesterede imod den fremsatte begæring. Retten fandt, at det ikke kunne antages at være af væsentlig betydning for sagen, at vidnet kunne afhøres om sit kendskab til forurettedes person, jf. retsplejelovens § 185. Retten tillod herefter ikke den ønskede vidneførelse. Tiltalte blev efterfølgende frifundet. Retten lagde i den forbindelse bl.a. vægt på, at forurettede på eget initiativ var gået med ned i kælderen, samt at de lægelige oplysninger ikke i sig selv gav grundlag for at tilsidesætte tiltaltes forklaring om, at det seksuelle samvær var frivilligt. Efter en samlet bedømmelse af oplysningerne og omstændighederne i sagen, var det herefter ikke fuldt tilstrækkeligt bevist, at tiltalte havde haft forsæt til voldtægt.

Sag nr. 4 - Københavns Byrets kendelse af 19. januar 2006

Tiltalte, som var 21 år, var bl.a. tiltalt for voldtægt, jf. straffelovens § 216, stk. 1, ved at have tiltvunget sig samleje med forurettede under trusler med en kniv og ved at tildele hende slag i ansigtet. Tiltalte og forurettede havde tidligere haft et seksuelt forhold i en længere periode, men havde ikke været kærestere. Tiltalte boede på gerningstidspunktet hos forurettedes veninde. Veninden sov derfor hos forurettede.

Under hovedforhandlingen begærede forsvareren tilladelse til at afhøre et vidne vedrørende forurettedes troværdighed, herunder om forurettedes tidligere oplysninger til vidnet om forurettedes seksuelle adfærd, jf. retsplejelovens § 185, stk. 1 og 2. Anklageren protesterede og henviste til oplysninger om, at forurettede ikke tidligere havde anmeldt, at hun skulle være blevet voldtaget. Retten fandt ikke, at vidnet skulle høres vedrørende forurettedes troværdighed eller tidligere seksuelle adfærd, idet der ikke var særlig begrundelse herfor, og idet der ikke var foretaget anmeldelser herom til offentlige myndigheder. Tiltalte blev efterfølgende frifundet. Retten lagde herved vægt på, at der hverken i en erklæring fra Retsmedicinsk Institut eller de afgivne vidneforklaringer fandtes støtte for, hvorvidt tiltalte eller forurettedes forklaring var den sande. Retten lagde endvidere vægt på, at et vidne havde forklaret, at hun, da hun kom ind i lejligheden til tiltalte og forurettede umiddelbart efter, at overgrebet skulle være begået, ikke havde tænkt over, at der skulle være noget særligt på færde. Tiltalte blev dømt for at have udøvet vold mod forurettede.

Sag nr. 5 - Retten i Struers dom af 23. november 2006

Tiltalte, som var 28 år, var bl.a. tiltalt for forsøg på voldtægt, jf. straffelovens § 216, stk. 1, jf. § 21, stk. 1, idet tiltalte en tidlig morgen på et offentligt sted greb fast i forurettede og lagde hende på en bæk, hvorefter han lagde sig oven på hende, trak i hendes tøj og førte en hånd op i skridtet på hende. Tiltalte opgav dog sit forehavende, idet forurettede gjorde modstand, ligesom vidner råbte ad ham. Forurettede og tiltalte havde tidligere haft et seksuelt forhold. De havde kort tid forud for overfaldet begge været på samme værtshus.

Tiltalte forklarede i retten, at han og forurettede efter hans opfattelse havde haft øjenkontakt på værts-
huset, og han havde opfattet dette som oplæg til sex, hvorfor han gik efter hende, da hun forlod stedet.
Tiltalte forklarede også, at optakten på værtshuset havde været som de andre gange, hvor han havde
været seksuelt sammen med forurettede. Tiltalte forklarede videre, at han tidligere havde haft grænse-
overskridende sex med forurettede. Anklageren protesterede imod afhøringen som værende i strid
med retsplejelovens § 185, stk. 2. Retsformanden bemærkede, at den hidtidige afhøring om optakten
til tidligere kontakter måtte anses for relevant, hvorimod bevisførelsen om tidligere seksuelle aktivi-
teter under private former på forurettedes bopæl måtte anses for omfattet af retsplejelovens § 185, stk.
2, hvorfor yderligere afhøring om dette tema ikke kunne tillades. Retsformanden indskærpede heref-
ter, at afhøringen ville blive afskåret i det omfang, at den fandtes i strid med § 185, stk. 2. Tiltalte blev
fundet skyldig i den rejste tiltale og blev idømt 1½ års fængsel. Tiltalte ankede dommen til Vestre
Landsret, som stadfæstede byrettens dom.

Sag nr. 6 - Retten i Odenses kendelse af 11. april 2007

Tre mænd i alderen fra 16 til 19 år var tiltalt for bl.a. voldtægt, jf. straffelovens § 216, stk. 1, jf. straf-
felovens § 222, stk. 2, og § 223, stk. 1, begået mod en kusine til en af de tiltalte. Forurettede var 11 år.
Overgrebene havde fundet sted, mens en af de tiltalte skulle passe forurettede.

Forud for hovedforhandlingen fremsatte en af forsvarerne begæring om, at kommunen blev pålagt at
udlevere sagsakter vedrørende forurettede. De pågældende sagsakter skulle indeholde oplysning om
baggrunden for, at forurettede var blevet anbragt uden for hjemmet, samt oplysninger fra de to insti-
tutioner, hvor forurettede havde været anbragt. Som begrundelse for begæringen blev det anført, at
flere personer havde udtalt sig om forurettedes påfaldende adfærd, navnlig på det seksuelle område.
Kommunen ønskede ikke at udlevere det omhandlede materiale. Anklagemyndigheden protesterede
imod den fremsatte begæring. Retten afsagde herefter kendelse om, at forsvarerens begæring om edi-
tion over for kommunen ikke kunne tages til følge, jf. retsplejelovens § 804, stk. 1. Retten anførte i
den forbindelse, at det efter retsplejelovens § 804, stk. 1, er en betingelse for edition, at det materiale,
der ønskes udleveret, kan tjene som bevis i sagen. Materialet ønskedes efter forsvarerens oplysninger
brugt til at belyse forurettedes almindelige troværdighed og tidligere seksuelle adfærd. Retten fandt
ikke, at der efter det foreliggende var påvist konkrete holdepunkter for, at forurettede, der var 11 år
gammel, ikke skulle være troværdig, eller for, at forurettedes tidligere seksuelle adfærd var af væsent-
lig betydning for sagen. Retten fandt derfor ikke grundlag for at tillade den ønskede bevisførelse
herom, jf. retsplejelovens § 185, og begæringen om edition blev derfor ikke taget til følge. De tre sig-
tede blev efterfølgende dømt for voldtægt og anden kønslig omgængelse end samleje og idømt fæng-
sel i henholdsvis 3 og 2 år. Dommen blev af de tiltalte anket til Vestre Landsret, der stadfæstede by-
rettens dom.

5. Rigsadvokatens vurdering af anvendelsesområdet for retsplejelovens § 185, stk. 2

Som det fremgår af afsnit 4, har Rigsadvokaten i perioden fra den 29. juni 2005 og til udgangen af
december 2007 modtaget underretning om seks sager, hvori der har været spørgsmål om anvendelse
af retsplejelovens § 185, stk. 2.

På baggrund af det meget beskedne antal indberettede sager må det antages, at bestemmelsen i § 185, stk. 2, meget sjældent giver anledning til tvister i konkrete sager. Denne antagelse er i overensstemmelse med det af Strafferetsplejeudvalget anførte i betænkning nr. 1458/2005, hvoraf det fremgår, at det er tvivlsomt, hvorvidt en indberetningsordning for afgørelser vedrørende retsplejelovens § 185, stk. 2, vil bibringe væsentlig ny viden, da der formentlig vil være tale om forholdsvis få tilfælde.

Det forhold, at bestemmelsen kun har været anvendt få gange i løbet af ca. 2½ år, er dog på ingen måde ensbetydende med, at bestemmelsen er uden betydning. Det må således antages - som også anført i betænkning nr. 1102/1987 - at bestemmelsen hindrer, at der bliver stillet spørgsmål om forurettedes seksuelle adfærd, eller i det mindste medfører en stor tilbageholdenhed hermed. Det er også nævnt i udtalelser fra anklagemyndigheden, at der sjældent bliver stillet spørgsmål om forurettedes tidligere seksuelle adfærd.

I den ene sag (sag nr. 1) var der tale om bevisførelse vedrørende forurettedes mors tidligere seksuelle adfærd og ikke om forurettedes seksuelle adfærd. Anklagemyndigheden henviste som begrundelse for den fremsatte protest mod den ønskede bevisførelse til princippet i retsplejelovens § 185, stk. 2, idet forsvareren ønskede at stille spørgsmål om vidnets troværdighed i tilknytning til, at hun tidligere havde været forurettet i en voldtægtssag, hvor den nu tiltalte havde været mistænkt. Landsretten afslog den begærede bevisførelse under henvisning til § 185, stk. 1. Bestemmelsen i § 185, stk. 2, blev således ikke anvendt. Sagen er i øvrigt efter rigsadvokatens opfattelse helt atypisk og derfor uden betydning for vurderingen af rækkevidden af § 185, stk. 2.

For så vidt angår de fem afgørelser vedrørende § 185, stk. 2, fremgår det, at retten i fire af de fem sager i medfør af § 185, stk. 2, har afslået begæringen om bevisførelse om forurettedes seksuelle adfærd.

De fire sager vedrørte voldtægt eller forsøg herpå og omhandlede på den ene eller anden måde bevisførelse om forurettedes tidligere seksuelle adfærd. Retten har som nævnt i samtlige sager afslået den begærede bevisførelse. Retternes afgørelser er begrundet i en konkret vurdering af den begærede bevisførelse sammenholdt med sagens øvrige omstændigheder. På baggrund heraf samt under hensyn til det forholdsvis lille antal afgørelser er det vanskeligt at udlede noget mere generelt af afgørelserne.

Det er dog Rigsadvokatens opfattelse, at det på baggrund af de fire sager må antages, at domstolene er yderst tilbageholdende med at tillade bevisførelse om forurettedes tidligere seksuelle adfærd. Retspraksis ses således at være i overensstemmelse med det anførte i Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1458/2005 om forbedring af voldtægtsoffres retsstilling og også med bemærkningerne i forslaget til folketingsbeslutning nr. 82 fra 2004. Det fremgår begge de nævnte steder, at § 185, stk. 2, ifølge forarbejderne skal fortolkes restriktivt, samt at det klare udgangspunkt er, at der ikke kan ske bevisførelse vedrørende et voldtægtsoffers tidligere seksuelle adfærd.

I den ene sag, hvor bevisførelse om forurettedes tidligere seksuelle adfærd blev tilladt (sag nr. 2), var bestemmelsen i retsplejelovens § 185, stk. 2, ikke direkte anvendelig, fordi sagen ikke vedrørte voldtægt, men anden kønslig omgængelse end samleje med et barn under 12 år, som var betroet den på-

gældende til undervisning/opdragelse. Forurettede i den pågældende sag var således knap 7 år gammel på tidspunktet for hovedforhandlingen, og de spørgsmål, som forsvareren ønskede at stille til et vidne om forurettedes seksuelle adfærd, omhandlede forurettedes leg i børnehaven. Anklagemyndigheden protesterede mod den begærede afhøring og henviste i den forbindelse til § 185, stk. 2, eller dennes analogi. Retten fandt, at det måtte tillades, at der blev stillet spørgsmål som ønsket af forsvareren, og det kan ikke afvises, at de pågældende spørgsmål var relevante for bevisbedømmelsen i sagen.

Sammenfattende vedrørende anvendelsen af retsplejelovens § 185, stk. 2, er det på denne baggrund rigsadvokatens opfattelse, at bestemmelsen må antages at opfylde sit formål, således at der kun i meget få tilfælde i praksis fremsættes ønske om bevisførelse om forurettedes tidligere seksuelle adfærd i sager om voldtægt. I de tilfælde, hvor en sådan anmodning fremsættes, må det endvidere antages, at retten kun tillader bevisførelse herom i helt særlige tilfælde.

Det er på den baggrund Rigsadvokatens opfattelse, at den gældende bestemmelse på tilstrækkelig effektiv måde skærmer voldtægts ofre mod ydmygende bevisførelse, og at der ikke er behov for ændring af reglen i § 185, stk. 2, med hensyn til voldtægtssager.

Sag nr. 2 vedrørende anden kønslig omgængelse med et barn illustrerer imidlertid sammen med afgørelsen i sag nr. 1, der heller ikke vedrørte voldtægt, men et seksuelt overgreb mod en 10-årig pige, at anklagemyndigheden har påberåbt sig bestemmelsen i retsplejelovens § 185, stk. 2, analogt i sager vedrørende sædelighedsforbrydelser begået mod børn.

Det kan på den baggrund overvejes, om anvendelsesområdet for retsplejelovens § 185, stk. 2, bør udvides til også at gælde for sager vedrørende andre sædelighedsforbrydelser end voldtægt samt overtrædelse af straffelovens §§ 217 og 218, stk. 2.

De sædelighedsforbrydelser, der ikke er omfattet af § 185, stk. 2, er overtrædelse af straffelovens § 210 (samleje eller anden kønslig omgængelse end samleje med slægtning i nedadstigende linjer eller søskende), § 218, stk. 1 (samleje mv. uden for ægteskab ved udnyttelse af en persons sindssygdom eller mentale retardering), § 219 (ansattes samleje med institutionsanbragte), § 220 (samleje mv. uden for ægteskab ved groft misbrug af en persons tjenstlige eller økonomiske afhængighed), § 221 (tilsnigelse af samleje), § 222 (samleje med person under 15 år), § 223 (samleje med adoptivbarn, stedbarn, plejebarn mv. under 18 år samt forførelse af en person under 18 år) samt § 224 (anden kønslig omgængelse end samleje) eller § 225 (kønslig omgængelse med person af samme køn) jf. de nævnte bestemmelser, samt endelig § 232 (blufærdighedskrænkelse).

Den forurettede i sager af denne art må antages at have samme behov for beskyttelse imod ydmygende afhøringer og anden bevisførelse om tidligere seksuel adfærd som en forurettet i en sag vedrørende voldtægt.

Hertil kan dog anføres, at behovet for en udvidelse af anvendelsesområdet for retsplejelovens § 185, stk. 2, på baggrund af de meget få sager, der er modtaget indberetning om, ikke umiddelbart forekommer at være påtrængende.

Endvidere bemærkes, at principperne i retsplejelovens § 185, stk. 2, tilsyneladende i praksis i et vist omfang finder tilsvarende anvendelse i sager om andre sædelighedsforbrydelser end dem, der er nævnt i bestemmelsen. Hertil kommer, at bevisførelse om tidligere seksuel adfærd formentlig ofte begæres med henblik på belysning af den forurettedes troværdighed i den konkrete sag, og at der her også er et værn i bestemmelsen i § 185, stk. 1, hvorefter retten skal tage stilling til bevisførelse om et vidnes almindelige troværdighed.

På den anden side er det efter rigsadvokatens opfattelse vanskeligt at se en reel begrundelse for, at den udtrykkelige regel i § 185, stk. 2, om bevisførelse om forurettedes tidligere seksuelle adfærd kun gælder i voldtægtssager og i sager om overtrædelse af straffelovens § 217 og 218, stk. 2, men ikke i andre sædelighedssager.

Særligt i sager om seksuelle overgreb mod børn, der forekommer i et større antal, og hvor spørgsmålet om barnets troværdighed har en væsentlig betydning, kan det efter rigsadvokatens opfattelse være velbegrundet at fastsætte en klar bestemmelse om, at retten skal tage stilling til bevisførelse om barnets seksuelle adfærd.

Det er herefter Rigsadvokatens opfattelse, at det bør overvejes at udvide reglen i retsplejelovens § 185, stk. 2, således at bestemmelsen også kommer til at omfatte andre sædelighedsforbrydelser.